

MÉRTÉK MÉDIAOMBUDSMAN

A külföldről támogatott civil szervezetek átláthatóságáról szóló törvény elfogadásának megjelenése az online médiában

Az elemzést készítette
Varga Éva.

2017. augusztus

TARTALOMJEGYZÉK

AZ ELEMZÉS CÉLJA	2
1. A TÉMA FELBUKKANÁSA ÉS „ÉLETÚTJA”, A FORRÁSOK KEZELÉSE	5
1.1. A CIKKEK SZÁMA, A TÉMA FONTOSSÁGA	5
1.2. A TÉMA FELBUKKANÁSA – AZ ELSŐ HÍRADÁSOK	7
1.3. AZ ÖNÁLLÓ ÚJSÁGÍRÓI MUNKA ARÁNYA	7
1.4. FORRÁSHASZNÁLAT, HIVATKOZÁSOK	8
2. ÚJSÁGÍRÓI ESZKÖZÖK – CÍMADÁS, STÍLUS, SZÓHASZNÁLAT	11
3. A TÁJÉKOZTATÁS ÉS FELDOLGOZÁS TARTALMI VIZSGÁLATA (MŰFAJISÁG, OBJEKTÍV TÁJÉKOZTATÁS, SZUBJEKTÍV VÉLEMÉNYKÖZLÉS)	12
3.1. TÁJÉKOZTATÁS ÉS PUBLICISZTIKA ÖSSZEMOSÓDÁSA	13
3.2. TERJEDELEM ÉS A MŰFAJOK KAOTIKUSSÁGA.....	14
3.3. A SZERZŐSÉG FOGALMÁNAK ÁTALAKULÁSA	14
3.4. ÚJ ESZKÖZÖK, KREATÍV KEZDEMÉNYEZÉSEK.....	16
ÖSSZEGZÉS	17
MELLÉKLET - A civil törvény elfogadása. Kvantitatív tartalomelemzés	18
Cikkek száma	18
Terjedelem.....	20
Forrás.....	21
Kísérő tartalom.....	22
A szerző szerepeltetése.....	23
Hivatkozások, forrásmegjelölés	24
Megszólalók	26

AZ ELEMZÉS CÉLJA

A Mérték Médiaelemző Műhely a Google Digital News Initiative Innovation Fund támogatásával egy olyan online médiakörnyezet kialakítására törekszik, amely a kritikus gondolkodást és az objektivitás iránti igényt mind a médiafogyasztók, mind az újságírók oldalán erősíti. A projekt egyik része egy olyan, médiaombudsman-szerű felület kialakítása, amely kritikus elemzéseket közöl egyes eseményeknek az online médiában való feldolgozásáról, az eseményhez kapcsolódó cikkekről, szerkesztőségi tartalmakról.

Az egyes elemzések egy aktuális téma online médiában való megjelenését vizsgálják. A cél nem egy konkrét médium vagy újságíró tevékenységének értékelése, hanem széles körben tárgyalt események feldolgozásának lehető legteljesebb körű elemzése. Az egyes cikkek részletes elemzésére is csak annyiban van szükség, amennyiben ez segíti a témafeldolgozás értékelését. Az egyes közlések sajátos témakiemelését, szóhasználatát, a megszólalók kiválasztását stb. a többi közléshez képest, azokkal összehasonlítva vizsgáljuk.

Az elemzés elsődleges célja az, hogy az olvasó szempontjából közelítsen a médiumokhoz és rajtuk keresztül a témához; rálátást adjon arra, hogy az egyes portálok külön-külön és együttesen mennyiben segítik a témában való tájékozódást és a többoldalú, reális kép kialakítását.

Ez azt is jelenti, hogy az elemzés meghatározó szempontja a minőségi tájékoztatás és a minőségi újságírás elemeinek, kritériumainak megjelenése. Mivel ezen kritériumok szorosan összekapcsolódnak a korábban a hagyományos újságírásban kialakult elvárásrendszerrel, az elemzés bizonyos pontjain óhatatlanul megjelenik a klasszikus és az online sajtó összevetése. Ez azonban semmiképpen sem jelenti azt, hogy ne lenne egyértelmű a két terület különbözősége. Nyilvánvaló, hogy az online média új körülmények között, egészen más feltételekkel, módszerekkel és lehetőséggel működik, és ezért sok szempontból nem kérhetőek számon rajta a klasszikus sajtó sajátosságai és kritériumai. A felgyorsult tempó, a folyamatos hírv verseny, a megváltozó technológiai környezet, az újságírókra nehezedő időnyomás, a szerkesztőségek költségvetést érintő kihívásai mind olyan tényezők, amelyek nem csak a médiumok működését, hanem a befogadók fogyasztói szokásait is megváltoztatták.

Az azonban már kétségesebb, hogy ezzel együtt megváltoztak-e a sajtó iránti elvárásaink is. A sajtó szerepe az olvasók életében alapvetően továbbra is a világban való eligazodás segítése, így a minőségi tájékoztatás és véleményközlés elvárásától továbbra sem lenne szerencsés lemondani. Mivel az elemzés az olvasói szempontot tekinti elsődlegesnek, így a hiteles és átfogó tájékoztatás biztosítása alapvető vizsgálati szempont volt, hiszen ezt elvileg nem befolyásolhatja az, hogy milyen médiumról és az újságírás milyen formájáról van szó.

Az elemzés témája: a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvény elfogadása és a köztársasági elnök általi aláírása

Az elemzés célja: az esemény médiamegjelenésének és -visszhangjának lehető legteljesebb körű elemzése a kiválasztott nyolc online médium vizsgálata alapján

Vizsgált médiumok: 24.hu, 444.hu, 888.hu, alfahir.hu, atlatszo.hu, hvg.hu, index.hu, mno.hu, origo.hu

Vizsgált időszak: 2017. június 13. – 2017. június 18.

Az alaphír: 2017. június 13-án a Parlament 130 igen, 44 nem szavazat és 24 tartózkodás mellett elfogadta a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvényt, mely szerint az az alá tartozó egyesületek és alapítványok 15 napon belül kötelesek bejelenteni a bíróságon külföldről támogatott szervezetté válásukat. 2017. június 16-án Áder János köztársasági elnök aláírta a törvényt.

A téma „életútjának” főbb állomásai:

- 2017. június 13: A Parlament döntött a törvényjavaslatról: elfogadta azt
- 2017. június 13: A Társaság a Szabadságjogokért bejelentette, hogy a törvény jogsértő, ezért nem fogják azt betartani
- 2017. június 13: Eddig a napig 184 civil szervezet írta alá a törvényt elítélő nyilatkozatot a Civilizáció kampányban
- 2017. június 14: Az Európai Bizottság szóvivője, Alexander Winterstein bejelenti: a testület vizsgálja, hogy a törvény összhangban van-e az EU belső piaci szabályaival és az alapjogi chartával
- 2017. június 16: Áder János köztársasági elnök aláírta a törvényt
- 2017. június 16: A Velencei Bizottság kritikát fogalmaz meg a törvénnyel kapcsolatban, és jelzi, hogy még júniusban küldöttséget küld Magyarországra
- 2017. június 18: A Tettek ideje csoport tüntetést szervez Budapesten, a Március 15. téren

1. A TÉMA FELBUKKANÁSA ÉS „ÉLETÚTJA”, A FORRÁSOK KEZELÉSE

1.1. A CIKKEK SZÁMA, A TÉMA FONTOSSÁGA

Az általunk vizsgált médiumok egészen eltérő számban és terjedelemben foglalkoztak a civiltörvény elfogadásának témájával a vizsgált időszakban. A cikkek száma a következő volt az egyes portálokon:

- 24.hu: 16 cikk
- 444.hu: 12 cikk
- 888.hu: 6 cikk
- alfahir.hu: 2 cikk
- atlatszo.hu: 0 cikk
- hvg.hu: 22 cikk
- index.hu: 9 cikk
- mno.hu: 11 cikk
- origo.hu: 4 cikk

Természetesen a fenti adatok összefügghetnek az adott portál lehetőségeivel, kapacitásával is (újságírók, munkatársak létszáma; anyagi lehetőségek; stb.), de – mint az alább egyéb szempontok vizsgálatánál is kiderül majd – mutathatja az adott médium szerkesztőségének témához való viszonyát is. Az inkább a demokratikus ellenzékhez köthető hvg.hu magasan a legtöbbet foglalkozott a témával, de a többi, kormánykritikusnak tekinthető portál (24.hu, 444.hu, index.hu, mno.hu) is arányaiban jóval többet, mint a kormányközelinek tekinthető 888.hu és origo.hu. Az alfahir.hu pusztán a törvény elfogadásáról és a köztársasági elnöki aláírásról tudósított: a legkevesebb cikk náluk jelent meg. Rajtuk kívül csak az atlatszo.hu foglalkozott kevesebbet a témával: ők egyáltalán nem jelentettek meg a vizsgált időszakban írást a civiltörvénnyel kapcsolatos történésekről.

Mindez azt is jelentheti, hogy a kormánykritikus médiumok jelentős témának találták a civiltörvény elfogadását és annak következményeit, és fontosnak tartották egyrészt folyamatosan napirenden tartani, másrészt több szempontból körüljárni, különböző módokon megközelíteni. A kormányközeli portálok ugyanakkor igyekeztek csak a legszükségesebb információk közvetítésére szorítkozni, és minimálisra csökkenteni a témával való foglalkozást. Még egyértelműbben kimutatható a különbség, ha a téma sajtóbeli „életútját” követjük nyomon: ez annyiban tér el a fentebb vázolt állomásokról, hogy az ügyben új fordulatokat hozó történéseken kívül tartalmazza a különböző szereplők véleménynyilvánításait is – egyes elemei pedig tekinthetők egyfajta nyilatkozatháborúnak is. Ez alapján a téma következő „életútja” mutatható meg (kiemelve az új elemeket, és zárójelben mindenhol jelölve azokat a portálokat, amelyek foglalkoztak az adott történéssel):

- 2017. június 13: A Parlament döntött a törvényjavaslatról: elfogadta azt (24.hu, 444.hu, 888.hu, alfahir.hu, hvg.hu, index.hu, mno.hu, origo.hu)
- 2017. június 13: Szabó Tímea a Parlamentben egy „végtelen” listán mutatta meg, hány szervezetet érint az új törvény (24.hu, 444.hu, hvg.hu, index.hu, mno.hu)
- 2017. június 13: A Társaság a Szabadságjogokért bejelentette, hogy a törvény jogsértő, ezért nem fogják azt betartani (24.hu, 444.hu, hvg.hu, index.hu)

- 2017. június 13: Kósa Lajos sajtótájékoztatóján jelentette be, hogy a törvény nem jelent megbélyegzést (24.hu, 888.hu, origo.hu)
- 2017. június 13: A Magyar Kétfarkú Kutya Párt posztolta ötletét a FB-oldalára, miszerint gyűjtsenek támogatást a CÖF-nek, és utalják el azt külföldről (24.hu, 444.hu, hvg.hu)
- 2017. június 13: Az LMP sajtótájékoztatóján jelenti be, hogy az AB-hoz fordul, és utólagos normakontrollt kér – ehhez várják a többi ellenzéki képviselő támogatását is (hvg.hu, index.hu, mno.hu)
- 2017. június 13: Eddig a napig 184 civil szervezet írta alá a törvényt elítélő nyilatkozatot a Civilizáció kampányban (24.hu)
- 2017. június 14: Fischer Ádám felhívást tesz közzé: a június 20-i hagyományos éneklésre mindenki vigyen magával magyar és uniós zászlót, és a rendezvény szóljon a civil szervezetek itthoni zaklatása elleni kiállásról is (24.hu)
- 2017. június 14: A német külügyminisztérium szóvivője, Martin Schäfer Berlinben kritikát fogalmaz meg a magyar civiltörvénnyel kapcsolatban (24.hu, 444.hu, 888.hu, hvg.hu, index.hu, mno.hu)
- 2017. június 14: A CÖF felteszi honlapjára: „Külföldről nem támogatott szervezet” (444.hu, hvg.hu)
- 2017. június 14: Az Európai Bizottság szóvivője, Alexander Winterstein bejelenti: a testület vizsgálja, hogy a törvény összhangban van-e az EU belső piaci szabályaival és az alapjogi chartával (24.hu, index.hu)
- 2017. június 14: Az USA nagykövetsége közleményben fogalmaz meg kritikát a törvénnyel kapcsolatban, és cáfolja, hogy az bármiben is hasonlítana a magyar kormány által hivatkozott amerikai FARA-törvényre (24.hu, 444.hu, hvg.hu, index.hu)
- 2017. június 14: Trócsányi László igazságügyi miniszter az m1 tévécsatorna interjújában azt mondja, „a polgári engedetlenséget a jog nem ismeri” (444.hu, index.hu, origo.hu)
- 2017. június 15: A Jobbik törvényjavaslatot nyújt be a Parlamentben a külföldről támogatott vezetők és képviselők átláthatóságáért (24.hu, hvg.hu, index.hu, mno.hu)
- 2017. június 16: Orbán Viktor miniszterelnök a Kossuth Rádió 180 perc című műsorában nyilatkozik a civiltörvényről (444.hu, hvg.hu, index.hu, mno.hu, origo.hu)
- 2017. június 16: Áder János köztársasági elnök aláírta a törvényt (24.hu, 444.hu, 888.hu, alfahir.hu, hvg.hu, index.hu, mno.hu, origo.hu)
- 2017. június 16: A Velencei Bizottság kritikát fogalmaz meg a törvénnyel kapcsolatban, és jelzi, hogy még júniusban küldöttséget küld Magyarországra (444.hu, hvg.hu)
- 2017. június 18: A Tettek ideje csoport tüntetést szervez Budapesten, a Március 15. téren (888.hu, mno.hu)

A fentiekből látható, hogy az elsődleges történésekről kisebb eltérésekkel minden médium tudósított. Szembetűnő, hogy kormányközeli portálok szinte kizárólag az ezekről a történésekről való híradásokra szorítkoztak, emellett legfeljebb a kormány tagjainak nyilatkozatait, közleményeit tolmácsolták. A kormánykritikus portálok viszont épp fordítva: igyekeztek minden, a törvényt kifogásoló véleményt, akciót közvetíteni, a kormánytagok megnyilvánulásait azonban – kivéve a miniszterelnök rádiós interjúját – szinte teljesen figyelmen kívül hagyták.

1.2. A TÉMA FELBUKKANÁSA – AZ ELSŐ HÍRADÁSOK

Az első információk a civiltörvény elfogadásáról 2017. június 13-án, a déli órákban kerültek fel az internetes hírportálokra – az egyes portálok a következő időpontokban, terjedelemben és módokon:

- 24.hu: 12:12, egy nevesített újságíró tudósítása, kiegészítve némi háttérinformációval és rögtön az egyes civil szervezetek által hirdetett bojkott témájával is (3134 karakter)
- 444.hu: 12:48, nevesített újságíró az index.hu-t forrásként használva tudósít a törvény elfogadásáról, háttérinformációkkal az előzményekről és egyes civil szervezetek bojkottjáról (3960 karakter)
- 888.hu: 12:20, nevesített újságíró rövid híradása az MTI alapján (1351 karakter)
- alfahir.hu: 13:45, név nélküli szerző(k) rövid írása az MTI-t megjelölve forrásként (3615 karakter)
- hvg.hu: 12:18, név nélküli szerző(k) cikke a törvény elfogadásáról való helyszíni tudósításon túl a téma széleskörű hátterének feltérképezésével és több érintett civil szervezet képviselőinek a megszólaltatásával (7008 karakter)
- index.hu: 12:11, nevesített újságíró helyszíni tudósítása a törvény elfogadásán túl a téma széleskörű hátterének feltérképezésével (5119 karakter)
- mno.hu: 12:21, név nélküli szerző(k) írása a törvény elfogadásáról háttérinformációkkal „sajtóhírekre” hivatkozva és az LMP normakontroll-kezdemenyezéséről (4778 karakter)
- origo.hu: 14:31, név nélküli szerző(k) írása a törvény elfogadásáról, a kormány álláspontjáról, az „amerikai mintáról” és a törvény jogosságáról a „Soros-hálózat” átvilágítása miatt (5162 karakter)

Látható, hogy az alfahir.hu kivételével a portálok gyorsan reagáltak a parlamenti döntésre: a leggyorsabb közülük az index.hu volt. Rögtön az első írásokban a kormánykritikus portálok mind szolgáltak háttérinformációkkal is az olvasóknak: ezek elsősorban a Velencei Bizottság korábbi javaslatairól, Szabó Tímea parlamentbeli látványos akciójáról (civil lista felmutatása), valamint a TASZ és a Helsinki Bizottság azonnali bojkott-bejelentéséről szóltak. A kormányközeli médiumok közül az origo.hu foglalkozott a puszta híradáson túl is a témával, de ők nem a törvény ellentmondásaira, hanem annak jogosságára hívták fel az olvasók figyelmét.

Tehát már az első híradások nagyon különbözőek az egyes portálok mind terjedelmi, mind formai szempontból.

1.3. AZ ÖNÁLLÓ ÚJSÁGÍRÓI MUNKA ARÁNYA

A vizsgált cikkekben ritkán és nehezen fedezhető fel az újságírói terepmunka bizonyítéka: a legtöbbször még az sem derül ki egyértelműen, hogy egy sajtótájékoztatót élőben – a helyszínen, esetleg élő streamen – követett-e az újságíró, vagy csak másodkézből, másodlagos forrásból közvetíti az olvasóinak az ott történeteket és elhangzottakat.

A fentiek alól a hvg.hu erős kivételt jelent, amelynél egyrészt nagyon sokszor történik utalás egy-egy esemény kapcsán a személyes újságírói jelenlétre; másrészt az egyetlen médium, amely több érintett civil szervezet képviselőjét is megszólaltatja közvetlenül. Harmadrészt az a portál, ahol a tájékoztató

írásokon túl, azoktól világosan megkülönböztetve Tóta W. Árpád, Seres László és Tamás Gáspár Miklós publicisztikai más-más aspektusból, valódi újságírói igényességgel mutatják fel a civiltörvény szerintük visszas voltának egy-egy aspektusát. Következhet ez abból, hogy bár külön működik az online és az offline szerkesztőség, az orgánumnak print hagyományai is vannak.

Emellett több portálon is fellelhetők egyedi írások, saját újságírói munkán alapuló momentumok.

- A 24.hu közelíti meg írásaival a legváltozatosabban a témát: a groteszk megközelítéstől („Bemutatjuk a Fidesz-súrítményt, próbálja ki Ön is!” – 2017. június 13) a Civilizáció kampány egyedüli említésén át a Fischer Ádám karmester akciójáról szóló tudósításig a legváltozatosabb módokon tartják napirenden a témát, és ez a portál ad a legtöbb nemzetközi sajtóorgánumon megjelent írásról is tájékoztatást.
- A 888.hu-n ifj. Lomnici Zoltán vélemény-írását közlik, amely a hvg.hu publicistáiéval szögesen ellentétes álláspontot közvetít, de szintén az önálló újságírói eszközöket használva.
- Az index.hu pl. Kapronczay Stefániával, a TASZ ügyvezető igazgatójával közöl hosszú interjút („A TASZ polgári engedetlenségbe kezd a civiltörvény miatt” – 2017. június 13), amelyből nagyon tisztán és részletesen megismerhető a TASZ és az érintett civilek álláspontja.

1.4. FORRÁSHASZNÁLAT, HIVATKOZÁSOK

A portálok összességében eléggé esetlegesen, nehezen követhetően bánnak a forrásaik megjelölésével. Az bizonyosnak tekinthető, hogy az elsődleges újságírói források használata (terepmunka, saját interjú készítése, saját bizalmas forrás megkérdezése, kutatómunka dokumentumokban, adattárakban, stb.) elenyésző az átvett, másodlagos forrásokhoz képest, ami nagyrészt az online média sajátosságaiból következik. Az újságírók elsősorban az íróasztaluknál, a számítógépüknél dolgoznak, s főként a gyorsan, könnyen hozzáférhető információkat használják: az MTI közleményeit, hivatalos sajtóközleményeket, sajtótájékoztatók (videó)anyagait, nyilatkozatokat, más médiumok által közölt információkat.

A forrásmegjelölés csak ritkán segíti az eligazodást az átvételek között. Nem lehet ugyanis értelmezni, miben különbözik a cikk tetején (a cím alatt, a közlés dátumánál) megjelölt, a cikk alján, általában zárójelbe tett, valamint a szövegen belül jelzett forrásmegjelölés. Olykor előfordul, hogy egy írás mindhárom forrásmegjelölést használja egyszerre (mindhárom helyen más-más forrást jelölve meg), az viszont rendszeres, hogy vagy a szerző neve helyén, vagy a szöveg alján van egy forrásmegjelölés, de a szövegben újabb médium(ok)ra való hivatkozás történik.

A konkrét forrásokról a következő mondható el:

- A civiltörvény témájában az MTI mindenképpen alapforrásnak tekinthető: a június 13-i parlamenti döntésről szóló tudósításában például az index.hu kivételével minden portál felhasználta az MTI közleményét, kétféle módon. Voltak médiumok, amelyek egyértelműen jelölték is a forrást (888.hu, alfahir.hu, hvg.hu, origo.hu), és voltak, amelyek nem, de a fogalmazásmódból egyértelműen kiderült, hogy az ugyanannak a közleményrészletnek az

átemelése, amely más médiumokban MTI-átvételnél szerepel (24.hu, mno.hu). A 444.hu pedig az index.hu-ra hivatkozva vette át az alapvető információkat.

- Az MTI-n kívüli forrásmegjelölés nagyon ritka és esetleges. Minden portál gyakran hivatkozik sajtótájékoztatókra és közleményekre, de általában konkrétumok megadása nélkül, így az nem nyomon követhető, hogy pl. ott volt-e egy újságíró egy sajtótájékoztatón, az azzal kapcsolatos közleményből szemezgetett, vagy esetleg más portálról vette át az adott információt – megjelölés nélkül.
- A kormányközeli portálok az MTI-n kívül kizárólag kormánytagok nyilatkozatait, televíziós interjúit használták fel, és így csak a kormány álláspontját közvetítették: a 888.hu-n és az origo.hu-n egyáltalán nem jelent meg sem a civil szervezetek álláspontja, és az ellenzéki pártok képviselőinek tiltakozása is csak érintőlegesen (az origo.hu első cikkében). A 888.hu mindezt a forrásmegjelölések mellőzésével tette, az origo.hu hivatkozott a Magyar Időkre, a Fideszre, a Kossuth Rádióra és az m1-re.
- Ennek a témának a tálalásában a kormánykritikus portálokon is elég kevés forrásmegjelölés lelhető fel. A 24.hu az MTI-n kívül közleményekre és FB-posztokra hivatkozott, és gyakran csak közvetett módon utalt az átvételre („írák”, „mondta”, „fogalmazott”). A 444.hu hivatkozott az index.hu-ra, az RTL Klub Híradójára, több honlapra és FB-posztra, valamint az m1-re és a Magyar Időkre, de e két utóbbi hivatkozás nem a pusztán közlést, hanem azok visszásságának megmutatását szolgálta (az m1-é ráadásul az MTI-n keresztüli átvétel).

A hvg.hu használt legtöbbször közvetlen forrást: civil szervezetek képviselőivel való beszélgetéseket, parlamenti tudósítók munkáját. De a hivatkozásai között ott volt a 444.hu, az RTL Klub Híradója, több FB-poszt és a Kossuth Rádió is.

Az index.hu a TASZ ügyvezető igazgatójával készített nagyinterjú mellett az m1-re, a Kossuth Rádióra és a Figyelőre hivatkozott – ez utóbbin megjelent információk a visszásságára mutatott rá („Óriásit ferdített Gulyás a civiltörvényről”).

Az mno.hu rögtön az első, témáról szóló cikkében a „sajtóhírek szerint” hivatkozást használta (ráadásul az írás végén az MTI-t is feltüntetve forrásként). Ezen kívül az m1-et, a Magyar Időket és a Kossuth Rádiót találhatjuk meg a forrásai között.

Az alfahir.hu munkatársai az MTI-n kívül semmilyen más forrást nem használtak a cikkek megírásához.

A civiltörvény témájának médiamegjelenései kapcsán van egy sajátos jelenség, amely a forrásfelhasználást is érinti: a nemzetközi véleménynyilvánítások sokasága. Mind a politikai, mind a sajtós szinten a civiltörvény nagy visszhangot váltott ki külföldön, és ezek a vélemények a vizsgált portálokon is megjelentek többé-kevésbé. Az azonban ezeknek a híreknek, információknak az átvételénél is csak részben derült ki, hogy egy-egy médium közvetlenül kapta az információt az adott intézménytől/médiumtól, vagy közvetetten (az MTI-n, vagy más forráson keresztül) jutott hozzá.

Mindenesetre a külföldön megfogalmazott vélemények sok plusz információt adnak az olvasók számára a civiltörvény témájáról:

- A 24.hu beszámolt az ENSZ szakértőinek már 2017. májusában megfogalmazott aggodalmairól, az Európa Tanács emberi jogi biztosának Kövér Lászlóhoz intézett felhívásáról, a Velencei Bizottság korábbi javaslatairól, a BBC News, a Washington Post és az Al Jazeera reakciójáról (2017. június 13-án); az Európai Bizottság szóvivőjének, a német kormány külügyi szóvivőjének és az Egyesült Államok budapesti nagykövetségének közleményéről (2017. június 14-én); és a német Die Welt és a szlovák Sme írásairól (2017. június 15-én).
- A 444.hu a német kormány és az amerikai nagykövetség aggodalmairól tudósított (2017. június 14-én), majd a Velencei Bizottság civiltörvényre adott reakciójáról (2017. június 16-án).
- A 888.hu kizárólag a német külügyminisztérium közleményéről adott hírt, de egyedülként annak jelentőségét bagatellizálva („A németek annyira ráérnek, hogy az átláthatóság miatt sivalkodnak”).
- Az alfahir.hu egyáltalán nem foglalkozott a külföldi visszhangokkal.
- A hvg.hu hírt adott a német kormány üzenetéről, a Süddeutsche Zeitungban megjelent kommentárról, a Spiegel Online cikkéről, az amerikai nagykövetség kritikájáról, a Frankfurter Allgemeine Zeitung leújtó véleményéről (2017. június 14-én); a Die Welt írásáról (2017. június 15-én); végül pedig a Velencei Bizottság közleményéről és Magyarországra jöveteli szándékáról (2017. június 16-án).
- Az index.hu már az első cikkében kitért a Velencei Bizottság (és az Európa Tanács) korábban megfogalmazott aggályaira (2017. június 13-án); majd hírt adott az Európai Bizottság és a német külügyminisztérium szóvivőjének közleményéről, ismét utalt a Velencei Bizottság által megfogalmazott kritikákra, majd tudósított az USA budapesti nagykövetsége által kiadott állásfoglalásról is (2017. június 14-én).
- Az mno.hu a törvény elfogadásának napján szintén vázolta a Velencei Bizottság korábbi aggályait (2017. június 13-án); majd tudósított az Egyesült Államok és Németország nagykövetségeinek közleményeiről is (2017. június 14-én). Ez volt az egyetlen portál, amely a miniszterelnök megszólalásán túl a kormány több tagjának a külföldi visszhangokra adott reakciójáról is hírt adott (Szijjártó Péter, Németh Szilárd). Szintén írt a Velencei Bizottság véleményéről és szándékáról (2017. június 16-án).
- Az origo.hu felületén teljesen figyelmen kívül hagyta a civiltörvényre való nemzetközi reagálásokat.

Látható, hogy az időintervallum viszonylagos rövidegsége (mindössze hat nap) ellenére a civiltörvénynek meglehetősen nagy volt a nemzetközi médiavisszhangja. Arról, hogy az Egyesült Államok budapesti nagykövetsége közleményt adott ki, illetve a német kormány is megszólalt a törvény elfogadásához kapcsolódóan, csak a kormányálláspontot kritizáló honlapok olvasói értesülhettek, ahogy a Velencei Bizottság álláspontjáról is csak ők. Külföldi lapvéleményekről, az Európa Tanács emberjogi biztosának véleményéről pedig csak ezeknek a honlapoknak is csak töredéke tudósított. Az elsősorban a kormány álláspontját közvetítő honlapok olvasói arról a tényről, hogy a törvény elfogadása újra nemzetközi – negatív - figyelmet keltett, nem értesülhettek. Az egyetlen hír, ami elérhető volt, is csak a Magyarországgal amúgy is sokat vitázó német külpolitika kritikájaként jelent meg.

A külföldi reakciók forrásmegjelölése egyrészt az MTI-t jelenti, másrészt – külföldi intézmények esetén – a kiadott és a saját honlapokon elérhető közleményeket, harmadrészt – külföldi médiumok esetén – magukat a sajtóorgánumokat. Hogy épp melyiket, az azonban hol egyértelműen kiderül, hol rejtve marad.

Összességében a vizsgált portáloknál egyetlen közös forrás lelhető fel, amelyet mindegyik használ: az MTI, mint hivatalos és egyetlen hazai hírügynökség, ami egyúttal a leggyakrabban használt forrás is. Emellett tehát minden portál elsősorban a saját érdekköréhez kapcsolódó, nevesíthető külső forrásokat használ. Ez tekinthető a sokoldalúság, a viták, az eltérő álláspontok hiánya okának és egyúttal szimbólumának.

A cikkek nagy része – eltekintve a tisztán véleményközlő, publicisztikai jellegű írásoktól – ezekre a másodlagos forrásokra alapozva születnek meg, sőt, gyakran a különböző forrásokból összeszedett anyagokból áll össze a cikk, mindenféle önálló, saját újságírói szöveg nélkül. Ez nagyon tisztán megfigyelhető az első megjelenések esetében: a törvény megszavazásáról szóló híradásban minden médiumban vannak szó szerint egyforma mondatok, bekezdések, amely egyértelműen az MTI-től való, szinte változtatás nélküli átvételt mutatja. Mindebből egyértelműen látszik, hogy az online újságírói munka hangsúlyai inkább a hírgyűjtésre, hírselektálásra és szerkesztésre helyeződtek, és az értelmező, összefüggéseket feltáró cikkírás kisebb hangsúllyal van jelen.

2. ÚJSÁGÍRÓI ESZKÖZÖK – CÍMADÁS, STÍLUS, SZÓHASZNÁLAT

A fenti gondolatmenetet folytatva, a tájékoztató jellegű írásoknál stílusukat, nyelvi-fogalmazásbeli eszközeiket tekintve nagyon sok hasonlóság, részbeni és teljes egyezés figyelhető meg a vizsgált médiumokban. Ez tehát egyrészt a műfaji sajátosságoknak tudható be (tárgyilagos tájékoztatás, véleményről, szubjektivitástól való tartózkodás), másrészt – és nagyjából – azonban a közös forráshasználatnak. A cikkeket egymás után olvasva meghatározó az a benyomás, hogy többnyire sajtóközlemény-jellegű cikkeket olvasunk, amelyek – ahogy ez a hivatkozásokból többször ki is derül – elsősorban különböző közlemények és nyilatkozatok összeszerkesztéséből született meg. A hírversenyből és az időkényszerből ez természetesen következik, az azonban érdekes kérdés lehet, hogy a több portálról párhuzamosan tájékozódó olvasók hogyan viszonyulnak az egyező szövegekhez.

A cikkek egy másik csoportjánál az online újságírói munka területei közül épp az írás válik hangsúlyossá: elsősorban természetesen a publicisztikai jellegű írásokban, amelyek viszont a civiltörvénnyel kapcsolatban viszonylag ritkák (a legtöbb, 3, a hvg.hu-n jelent meg, ezen kívül 1-1 a 24.hu-n, a 888.hu-n és az mno.hu-n: utóbbin a „Vezércikk” rovatban). A másik „terep” a saját stílus megjelenítésére a címadás: gyakran a fentiekben vázolt, stílusában meglehetősen szikár és/vagy jellegtelen írások is erősen szubjektív címek alatt jelennek meg, jelezve egyúttal az online média „kattintásszám” iránti érzékenységét is. Jó példa erre, ha elolvassuk a portálok első megjelenéseinek címeit, ahol az írások elsősorban a tájékoztatás szándékával íródtak.

Első cikkcímek:

- 24.hu: *Bevégeztetett: megszavazták a civileket megbélyegző törvényt*

- 444.hu: Elfogadta a parlament a civiltörvényt, a TASZ és a Helsinki Bizottság *bojkottot* hirdetett
- 888.hu: Indulhat a *sívi*: megszavazták a civiltörvényt
- alfahir.hu: Elfogadta az országgyűlés a civil törvény módosítását
- hvg.hu: Elfogadták a civiltörvényt, a *célba vett* szervezetek *ellenállást* hirdettek
- index.hu: *A Fidesz-többség* megszavazta a civiltörvényt
- mno.hu: Parlamenti jóváhagyás a civilek *megbélyezésére*
- origo.hu: Mostantól átláthatóak a külföldről finanszírozott civilek

A címek jól jelzik a cikkek tartalmainak attitűdjét is: bár minden első írás a törvény elfogadását állítja középpontba, az, hogy honnan, milyen módon közelítik meg, és milyen terjedelemben foglalkoznak a témával, nagyon különböző – és sokatmondó. És ez nem csak az első megjelenésekre, hanem a további írásokra is igaz. Az egyik legtisztább példa erre az, hogy míg a kormánykritikus portálok mindegyike felhívja a figyelmet arra, hogy az USA nagykövetsége cáfolta, hogy a magyar civiltörvény bármiben is hasonlítana az amerikai FARA-törvényre, addig az origo.hu első cikkében leírja, hogy a civiltörvény a FARA-törvény alapján készült – és a továbbiakban egyetlen cikkben sem cáfolja azt meg.

A különböző szempont, a már címmel is befolyásolni akaró szándék ugyanígy fellelhető a vizsgált időszak utolsó közléseiben is:

Utolsó cikkcímek:

- 24.hu: Áder János aláírta a civil szervezeteket *megbélyező* törvényt
- 444.hu: Amikor Orbán *kordont bontott* még polgári engedetlenségről beszélt, de *ma már azt mondja*, nincs ilyen
- 888.hu: „Nem befolyásolja a civiltörvény a külföldről támogatott szervezetek tevékenységét”
- alfahir.hu: Áder aláírta a civiltörvényt, *szerinte* nem befolyásolja a szervezetek tevékenységét.
- hvg.hu: A Velencei Bizottság újra *szétszedte* a magyar civiltörvényt
- index.hu: *Óriásit ferdített* Gulyás a civiltörvényről
- mno.hu: *A kormány ellen* tüntettek
- origo.hu: Trócsányi: *A jog* nem ismeri a polgári engedetlenséget

A portálok abban is mutatnak eltéréseket, hogy meddig és milyen intenzitással tartják felszínen a témát. A legtovább, 2017. június 18-ig az mno.hu foglalkozott vele, amely még a Március 15. téren szervezett tüntetésről is tudósít, míg az origo.hu már 2017. június 14-én lezárja a témát, és már a köztársasági elnöki aláírásról sem ad hírt.

3. A TÁJÉKOZTATÁS ÉS FELDOLGOZÁS TARTALMI VIZSGÁLATA (MŰFAJISÁG, OBJEKTÍV TÁJÉKOZTATÁS, SZUBJEKTÍV VÉLEMÉNYKÖZLÉS)

A fenti észrevételek szoros összefüggésbe hozhatók az internetes újságírásnak a hagyományos, klasszikus újságírástól eltérő viszonyával a műfajisághoz. Míg a klasszikus, nyomtatott sajtóban az

évszázadok során fokozatosan alakultak ki és fejlődtek a különböző sajtóműfajok a maguk szabályaival, szakmai alapelveivel, addig az internetes újságírás ezekkel szinte teljesen szakított, és – többek között az internet kínálta formáknak, eszközöknek köszönhetően is – sokkal inkább a műfajok keveredését mutatja. Ez egyaránt kínál lehetőségeket és hordoz bizonytalanságokat az olvasói tájékozódás szempontjából.

Fontos kérdés lehet, hogy hogyan befolyásolhatja egy cikk olvasói értelmezését a tények és vélemények keveredése és/vagy a szerző feltüntetése, vagy épp fel nem tüntetése. Hogyan, mi alapján tudja a befogadó elkülöníteni az állításokat, a tényeket és a véleményeket egymástól? Vajon a szerzőség feltüntetése hitelesít egy állítást, vagy épp a publicisztika irányába tolja el a befogadói értelmezést? Hogyan segítették a vizsgált portálok a civiltörvénnyel kapcsolatos írásaikban a témában való eligazodást? Az alábbiakban az ehhez kapcsolódó szempontok vizsgálatáról lesz szó.

3.1. TÁJÉKOZTATÁS ÉS PUBLICISZTIKA ÖSSZEMOSÓDÁSA

A portálok fogódzót leginkább az első, a törvény parlamenti elfogadásáról szóló híradásnál adnak az olvasóiknak arra nézve, hogy épp bizonyítékokkal alátámasztható/alátámasztott tényeket, saját kutatómunkával feltárt információkat, vagy épp személyes újságírói elgondolásokat, tippeket, véleményeket olvashatnak; a bizonytalanságot tovább erősíti a források, hivatkozások kuszasága, amelyről korábban már volt szó. Már itt felbukkannak vitatható és/vagy ellentétes elemek: hogy a törvény amerikai, vagy épp ellenkezőleg orosz-kínai-izraeli minta alapján készült-e; hogy létezik-e a nemzetre veszélyes Soros-hálózat, amely „pénzeli” az érintett civileket; hogy a törvény az átláthatóságot biztosítja-e, vagy épp ellenkezőleg, pusztán a megfélemlítést és a kormánykritikus hangok elhallgattatását szolgálja, stb.. Ha egy olvasó csak az egyik, vagy másik szemléletű portált olvassa, nagyon nehéz nem tényként kezelni az ott leírtakat, miközben az ellentétes álláspontok mindegyikét olvasva egyértelművé válnak a nézetkülönbségek és a tények és vélemények közötti eltérések.

A portálok szóhasználata sokszor módosítja, szubjektíven értelmezi vagy indulatokkal tölti meg a „szikár” tényeket. Ebben a legszélsőségesebb hangot a 888.hu képviseli, amely minden cikkében erőteljesen jelzi az álláspontját a választott szavak, kifejezések használatával. Pl.: „indulhat a sivi”, „Európa kedvenc/kitartott/pórázon tartott álciviljei”, „a Hülyék 2018 programja”, „tüntikézés”, „a független jogvédői szerephez görcsösen ragaszkodó Helsinki Bizottság”, „harmatos magyar ellenzék” – valamint ez az a portál, amely egy cikkében Soros György nevét következetesen George Sorosként írja. A többi portál szóhasználata viszonylag visszafogottnak tekinthető, azzal együtt, hogy nagyrészt hasonló vagy közös szóhasználat jellemző egyfelől a kormányközeli (Soros-hálózat, álcivilek, átláthatatlan civilek...), másfelől a kormánykritikus (megfélemlített civilek, botrányos civiltörvény, megbillogozó törvény, civilek vegzálása, belső ellenséggyártás...) portálokra.

A fentiekén kívül fontos sajátosság, hogy a vizsgált írásokban gyakoribbak az állítások, mint az alátámasztott, igazolt tények, és ritka a tények összefüggésekbe helyezése: bár az első írások közül többen fellelhetőek háttérinformációk, az előzményekre való utalások, de a későbbiekben ezek többnyire eltűnnek, és csak az aktuális közleményekre, nyilatkozatokra, történésekre koncentrálnak a portálok. Ezt természetes módon egészítik ki a korábbi írásokra mutató hiperlinkek és tagek, amelyek

alapján az olvasó mind a kapcsolódó, mind a korábbi információkhoz, cikkekhez, anyagokhoz könnyedén juthat el. A hvg.hu és az index.hu emellett közvetlenül is felkínálja a témáról szóló korábbi cikkeket az adott írás alatt, az index.hu az „Akták”-ban, a hvg.hu egy felsorolással.

A 24.hu, a hvg.hu és az index.hu emellett különböző – a fentebb már vázolt – módokon a vizsgált időintervallumban igyekeznek a pusztán történéseken és megnyilvánulásokon túlmutató információkat is közvetíteni az írásaikban.

Ahogy összefüggésekben láttatott tények csak ritkán fedezhetők fel az civiltörvény megszületéséről szóló írásokban, úgy – részben ebből is következően – igazi vita és érvelés is kevés van. Mint fentebb már volt róla szó, a publicisztikai jellegű írások meglehetősen ritkák. A hvg.hu-n három (Tóta W. Árpád, Seres László, Tamás Gáspár Miklós), 24.hu-n (Zsolt Péter), a 888.hu-n (ifj. Lomnici Zoltán) és az mno.hu-n (Gazda Albert) egy-egy publicisztikai írás jelent meg az adott időszakban a témáról. Egyértelmű, hogy az online hírportálok elsődleges terepe a tájékoztatás, a gyors információközlés, a minél gyakoribb frissítése egy-egy témának.

3.2. TERJEDELEM ÉS A MŰFAJOK KAOTIKUSSÁGA

Az internet sajátosságai miatt a vizsgált írások között két típus a leggyakoribb: a rövid cikk, amely leginkább a klasszikus hírhez vagy rövid tudósításhoz áll közel, illetve azok a cikkek, amelyek korábbi írásokat, vagy azok részleteit, elemeit is tartalmazzák.

Az első típussal kapcsolatban két, az olvasói tájékozódást megnehezítő tényező fedezhető fel:

- Ezek az írások bár terjedelemben nem, de stílusban, megfogalmazásban gyakran túllépnek egy hír vagy tudósítás funkcióján: szubjektív megnyilvánulásokat tartalmaznak, keverve a tényszerű információt a szubjektív véleménnyel. Jó példa erre egy 2017. június 13-i 888.hu-írás – „Az átláthatatlanságért küzdő állampolgárok máris kormánybuktatást vizionálnak”.
- Ezekben az írásokban nehezen fellelhető, hogy mi az új saját munka, és mi korábbi – akár más forrásokból, vagy munkatársaktól való – átvétel. Leginkább azért nehéz ennek nyomon követése, mert gyakran fel sincs tüntetve a megelőző írás. A hiperlinkek használata jóval ritkább, mint a jelzés nélküli, de szó szerinti átvétel a portál egy korábbi cikkéből. Kérdés, hogy mindez módosítja-e, és ha igen, mennyiben, a befogadói értelmezést, még inkább – a cikkek összességét tekintve – egy-egy portál informatívitasáról és megbízhatóságáról kialakított képet.

Összességében elmondható, hogy a civiltörvényről szóló írások nagy része teljesen szabadon bánik a műfaj és terjedelem kapcsolatával. Ez önmagában nem probléma, hiszen az internet működéséből és sajátosságából következik, viszont az olvasók számára megnehezítheti az információk ellenőrizhetőségét, tájékoztatás és a szubjektív vélemény közti különbségtételt, emellett pedig felvetheti újságírói felelősség viszonylagossá válásának kérdését is.

3.3. A SZERZŐSÉG FOGALMÁNAK ÁTALAKULÁSA

Az újságírói munka és szerep megváltozása mellett az olvasó számára még mindig igazodási pontot jelenthetnek a szerzők. Éppen ezért érdekes lehet annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy a különböző médiumok hogyan kezelik a szerzőség témáját, felfedezhető-e valamilyen elv, logika abban, hogy mely cikkeknel tüntetnek fel szerzőt, és melyeknél nem. A civiltörvényről szóló írások kapcsán – néhány kivételtől eltekintve – csak ritkán lehet következetességet találni a szerző nevének szerepeltetésében. A legerősebben talán a hvg.hu-n, ahol a szerzőség szinte mindig a véleménycikkekhez kötődik: a véleményrovatban klasszikus kommentárokat, jegyzeteket, glosszákat olvashatunk. Az újságíró nevesítésének viszonylagossága és a tájékoztatás és vélemény összerosódásának jelensége módosíthatja az olvasói értelmezést, és nehezítheti a témához kapcsolódó információk és vélemények elkülönítését. Néhány példa erre:

- A 888.hu portál rendszeresen szerzőt feltüntetve közöl olyan írásokat, amelyek egyrészt nem lépik át a hír kereteit, másrészt részben vagy teljesen átvételek más forrás(ok)ból (pl. a 2017. június 14-i „Indulhat a sivi: megszavazták a civiltörvényt”, amely valójában az MTI-közlemény átvétele, mindenféle plusz információ nélkül).
- A 24.hu-n a portál saját szerzőjének feltüntetésével található olyan írás (2017. június 13-án), amely pusztán Szabó Tímea Párbeszéd-társelnök FB-bejegyzésének átvétele és közreadása, hírterjedelemben.
- Az origo.hu egyetlen cikkénél sem tüntet fel szerzőt, miközben olyan információkat közvetít tényekként, amelyek más portálokra már megcáfoltak, s ezáltal inkább véleményként foghatók fel (például a FARA-törvény, mint minta; a Soros-hálózat átvilágításának szükségessége; a polgári engedetlenség létjogosultsága).

A cikkek olvasásakor egyértelműen kiderül, hogy a szerző nevének feltüntetése meglehetősen nehezen követhető és viszonylagos: elsősorban nem az írások jellegéhez kapcsolható, hanem sokkal inkább médiumfüggő, vagyis a különböző portálok különbözőképpen viszonyulnak az újságíró nevének megjelenítéséhez:

- 24.hu: kevés kivétellel szinte minden cikknél feltünteti a szerzőt, a néhány mondatos hírnél ugyanúgy, ahogyan a véleményközlő írásoknál
- 444.hu: minden cikknél feltüntetik a szerzőt, terjedelemtől és az írás jellegétől függetlenül
- 888.hu: egyetlen cikk kivételével mindenhol feltüntetik a szerzőt, terjedelemtől és az írás jellegétől függetlenül
- alfahir.hu: egyik cikknél sincs feltüntetve szerző, mindkét helyen az MTI neve szerepel
- hvg.hu: a leginkább követi a hagyományos sajtó protokollját ez ügyben: az interjúknál és a publicisztikai írásoknál tüntet fel szerzőt, az inkább tájékoztató jellegű cikkeknel nem
- index.hu: kevés kivétellel – ahol az „Euroológus megjelölés szerepel – szinte minden cikknél feltünteti a szerzőt, a néhány mondatos hírnél ugyanúgy, ahogyan a véleményközlő írásoknál

- mno.hu: csak két helyen van szerző feltüntetve: a Vezércikk rovat írásánál (!), valamint egy idézettel kiegészített karikatúránál, a többi cikknél vagy az MN, vagy az MTI neve szerepel
- origo.hu: egyetlen cikknél sem szerepel szerző-megjelölés, mindenhol az MTI neve szerepel

A fentiekből látható, hogy a print médiumhoz is köthető portáloknál egyértelműbb és logikusabb a szerzőség és a szerkesztőség jelölése. A szerző feltüntetésének, felvállalásának viszonylagossága, logikátlansága több negatív következménnyel is járhat:

Amelyik médium egyáltalán nem tünteti fel a cikkek szerzőinek neveit, ott eltűnik az újságírói felelősség, és ez nagy valószínűséggel jár a szakmaiság devalválódásával mind a tartalmat, mind a stílust tekintve. Ha egy portál minden cikknél feltünteti a szerzőt, műfajtól és tartalomtól függetlenül, az megkérdőjelezhetővé teheti, hogy miben is áll az újságírói munka: ha egy kishír és egy hosszú publicisztika, egy más forrásokból átvett és „összeollózott” anyag és egy hosszú kutatómunka eredményeként megszületett írás esetében esetlegesen a szerzőre, illetve a szerkesztőségre való utalás, akkor az nehezítheti az olvasói tájékozódást és súlypontozást. Ha kiszámíthatatlan, logikátlan, esetlegesen, hogy hol, milyen cikknél van feltüntetve szerző, és hol, milyennél nincs, az viszonylagossá, súlytalanná teheti az írások közötti mélységi, minőségi különbséget – és ezáltal magát az újságírói munkát is.

A fentieket tekintve a hvg.hu-n és az mno.hu-n kívül a civiltörvény témájában a portálok sokkal inkább a viszonylagosságot segítették, mint a konkrét szerzőhöz kötött újságírói munka felismerhetőségét és értékelhetőségét.

3.4. ÚJ ESZKÖZÖK, KREATÍV KEZDEMÉNYEZÉSEK

A fentebb vázolt jelenségek mellett található olyan pozitív újságírói, szerkesztői kezdeményezések is a civiltörvény kapcsán, amelyek többnyire az internet előnyeire épülnek, és elsősorban az érdeklődés felkeltésére, egy-egy visszás jelenség felmutatására, a nagyobb hatás elérésére használják őket a portálok.

- Az egyik ilyen a megszokott cikkektől eltérő „írások”: A 24.hu-n 2017. június 13-án Molnár Zoltán tollából jelent meg a „Bemutatjuk a Fidesz-sűrítményt, próbálja ki Ön is!” című írás, amely a szerző szerint a kormány és a Fidesz által rendszeresen használt, súlykolt kifejezések erős jelenlétére mutat rá a civiltörvénnyel kapcsolatos Fidesz-közleményben – meglehetősen újszerű, humoros technikával. Emellett egyik 2017. június 16-i cikkükben („Amikor Orbán Viktor kordont bontott, még polgári engedetlenségről beszélt, de ma már azt mondja, nincs ilyen”) a miniszterelnök „pálfordulására” mutatnak rá – az RTL Klubtól átvett anyag alapján.
- Az mno.hu 2017. június 15-én „Civilek és alattvalók” címmel adta közre Marabu karikatúráját a témában, egy Rochow porosz rendőrminisztertől származó idézettel kiegészítve – utalva a szerkesztőség szerint a kormány által a civileknek szánt szerepre.
- A hvg.hu több cikkben követte nyomon a Magyar Kétfarkú Kutya Párt és a Civil Összefogás Fórumának többmenetes „csörtéjét”, jól kihasználva a hiperlinkek adta lehetőséget is.

A civiltörvény témájában azonban a fentiekén kívül a portálok nem nagyon használták ki az internetes újságírás kínálta plusz lehetőségeket. Sem videót, sem mémeket, sem az olvasói interaktivitást megmozgató kvizeket, szavazásokat nem találunk, sőt, a képek nagy része is korábban már használt (civil tüntetésekről, Áder Jánosról), vagy a vizsgált időszakban többször felhasználott (parlamentari szavazás, Szabó Tímea „listája”) fotó.

ÖSSZEGZÉS

A civiltörvény megszavazásáról és az arra adott reakciókról íródott cikkek egyértelműen alátámasztották azokat a hipotéziseket, amelyeket a kutatás elején megfogalmaztunk:

A cikkírást tekintve kevés önálló újságírói munka látható a vizsgált portálokon és írásokban, sokkal erőteljesebben jelennek meg a hírek felkutatásán, szelektálásán és a szerkesztésén alapuló tartalmak. Az internetes sajtó sajátosságainak köszönhetően a médiumok mindegyike elsősorban hivatalos közlemények és más médiumok szövegei, anyagai alapján dolgozik, és az újságírók nem maguk kutatják fel a számukra fontos tényeket, információkat és bizonyítékokat. Az adott témában a hivatkozások elsősorban az MTI-re mutatnak, emellett pedig – a jelentős hírértékkel bíró események platformjai kivételével – elsősorban a saját állásponthez közel álló médiumok szerepelnek nagyobb számban.

A vizsgált portálok legfontosabb forrása az MTI, amelynek közleményeit, híreit nagyrészt változtatás nélkül, egy az egyben veszik át. Ez kérdésessé teszi a kritikus újságírói attitűd megjelenésének a lehetőségét, emellett pedig sok egyforma vagy hasonló szöveget eredményez a különböző portálokon.

Véleményütköztetés szinte egyáltalán nincs a vizsgált portálokon a civiltörvény megszavazása kapcsán. Az egyes álláspontok nem találkoznak egymással, a portálok szerzői és írásai között semmilyen kapcsolat nincs. Az érvek, bizonyítékok, vélemények helyett inkább az indulatok és olykor az ellentétes álláspontot képviselő támadása jellemző, miközben az adott médium a saját álláspontját, mint egyetlen kizárólagosan elfogadhatót hangoztatja.

A civiltörvény megszavazásának kapcsán a vizsgált időszakban, 2017. június 13. és 2017. június 18. között több mint 100 cikk jelent meg a vizsgált nyolc hírportálon, úgy tűnik azonban, ezek a médiumok ezen időszak írásaival csak kevésbé tudták elősegíteni a témával kapcsolatos társadalmi párbeszéd elindulását, a különböző vélemények nyilvános ütköztetését.

MELLÉKLET - A civil törvény elfogadása. Kvantitatív tartalomelemzés

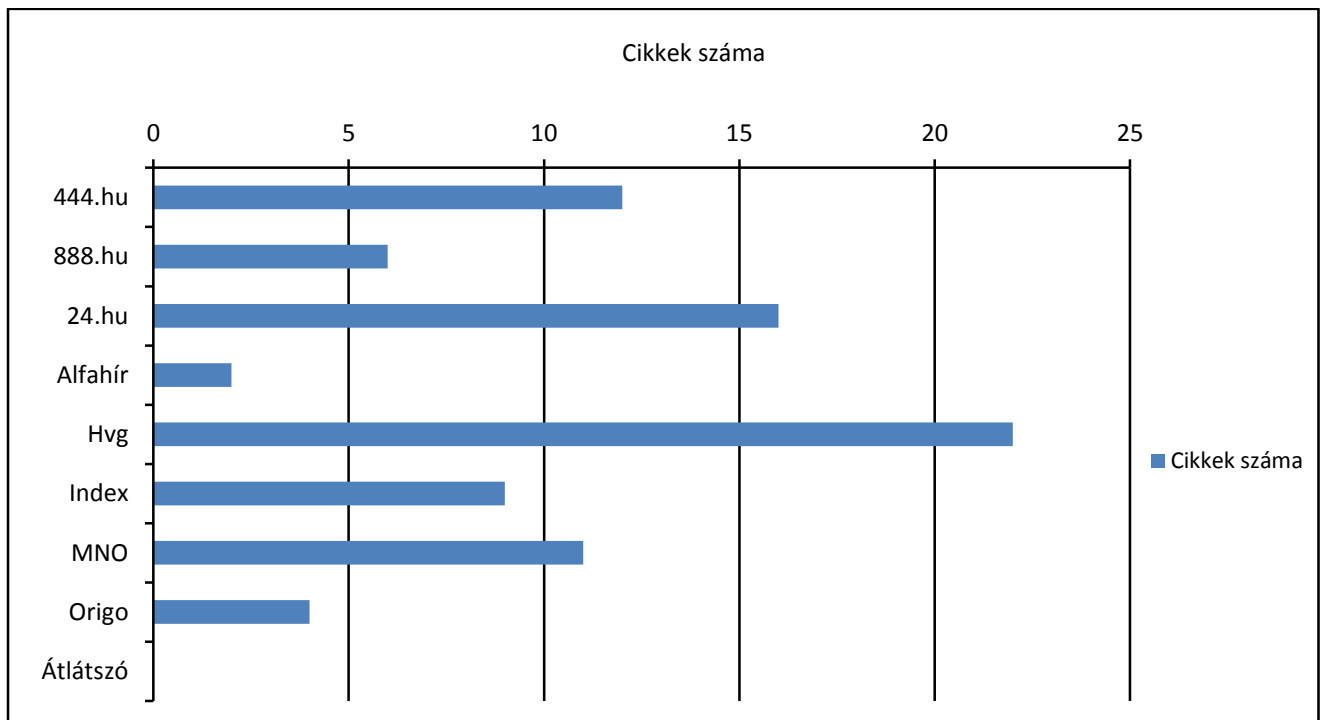
Készítette: Szávai Petra

Cikkek száma

Vizsgált portálok száma: 9 (444, 888, 24, Alfahír, Hvg, Index, MNO, Origo, Átlátszó¹)

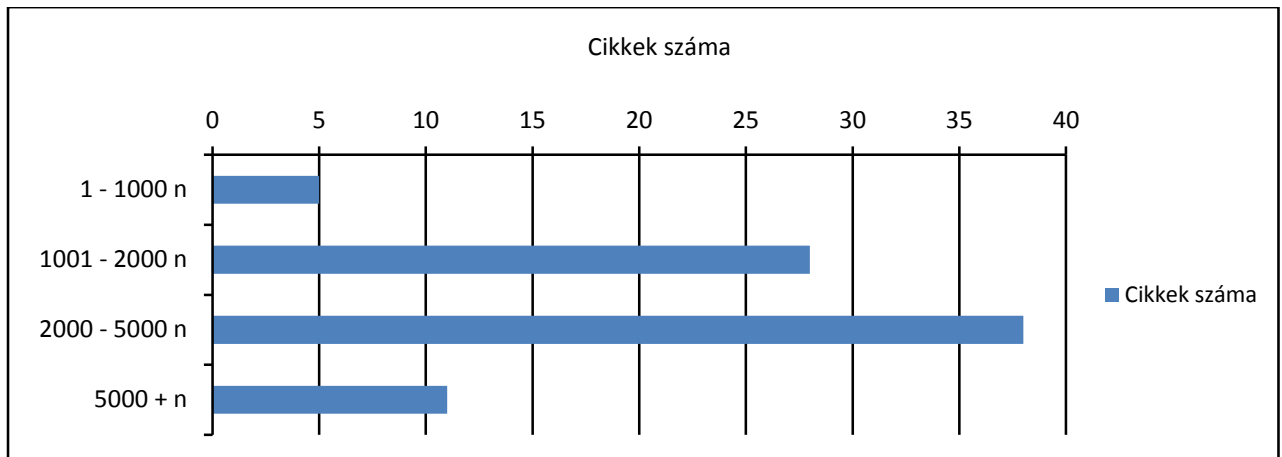
Témában született összes cikk: 82 db

Cikkek darabszáma médiumok szerint:

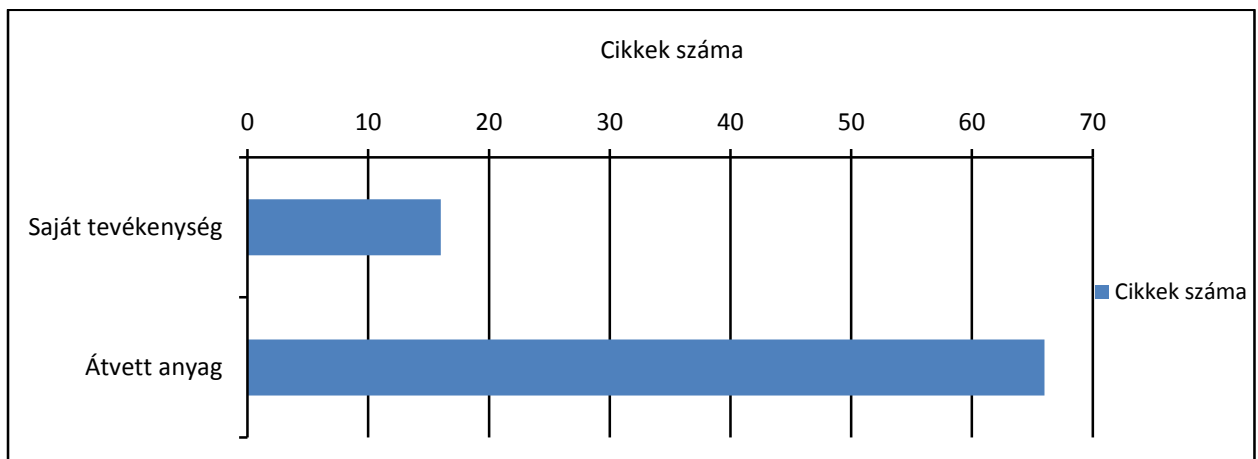

¹ Az atlatszo.hu-t felvettük az elemzésbe, de mivel nem hagyományos hírportálként, hanem oknyomozó portálként működik, ezért az elemzésben felhasználható tartalmat nem közölt.

Cikkek száma terjedelem szerint:

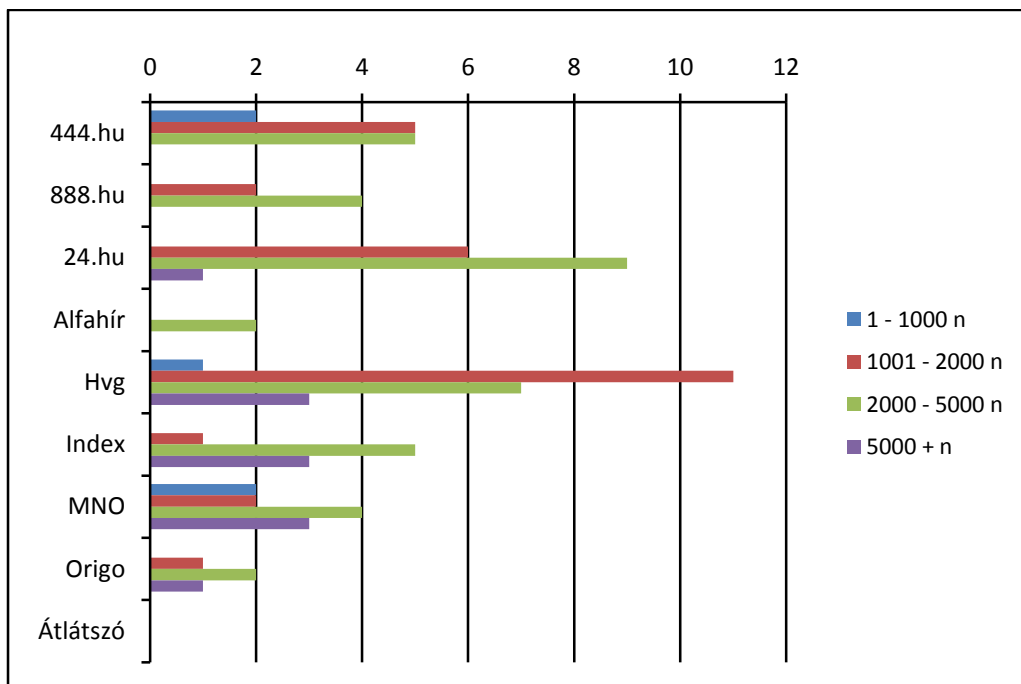

Cikkek száma forrás szerint:

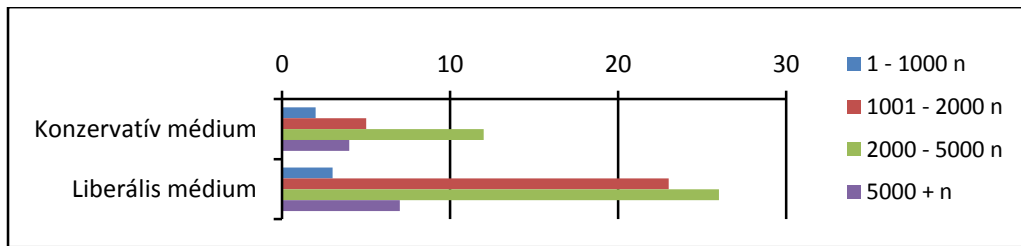

Terjedelem

Cikkek terjedelmi megoszlása médiumok szerint:

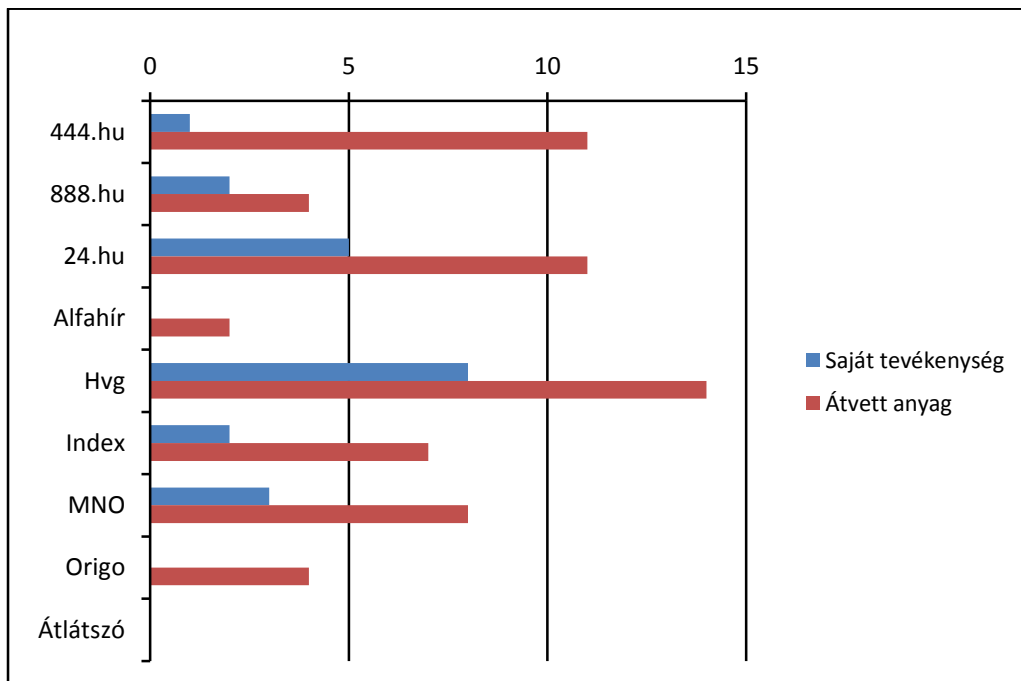

Cikkek terjedelmi megoszlása a médiumok irányultsága alapján:

Forrás

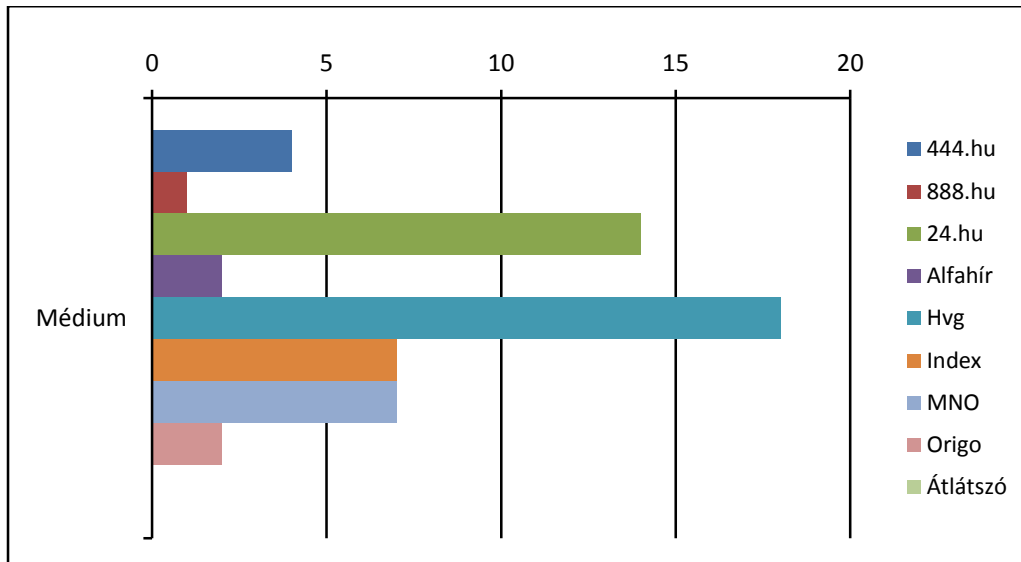
Cikkek forrás szerinti megoszlása médiumonként:

Kísérő tartalom

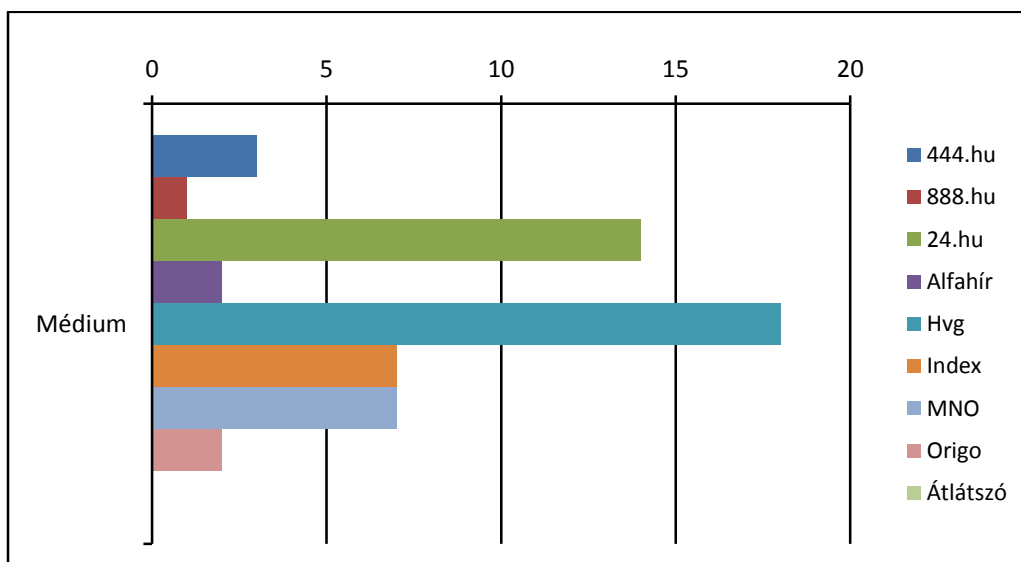
A cikkek 67 %-ában volt jelen kísérő tartalom, azaz 82 cikkből 55-ben.

Kísérő tartalom megoszlása médiumonként:

Kísérő tartalomként egy esetben sem szerepelt infografika, vagy hanganyag. Videótartalom 3 cikkben fordult elő (444, 24, Index), mindhárom hagyományos videó volt. A leggyakoribb kísérő tartalom a fotó, mely a cikkek 66 %-ában, 54 esetben szerepelt.

A fotóval kísért cikkek megoszlása médiumok szerint:

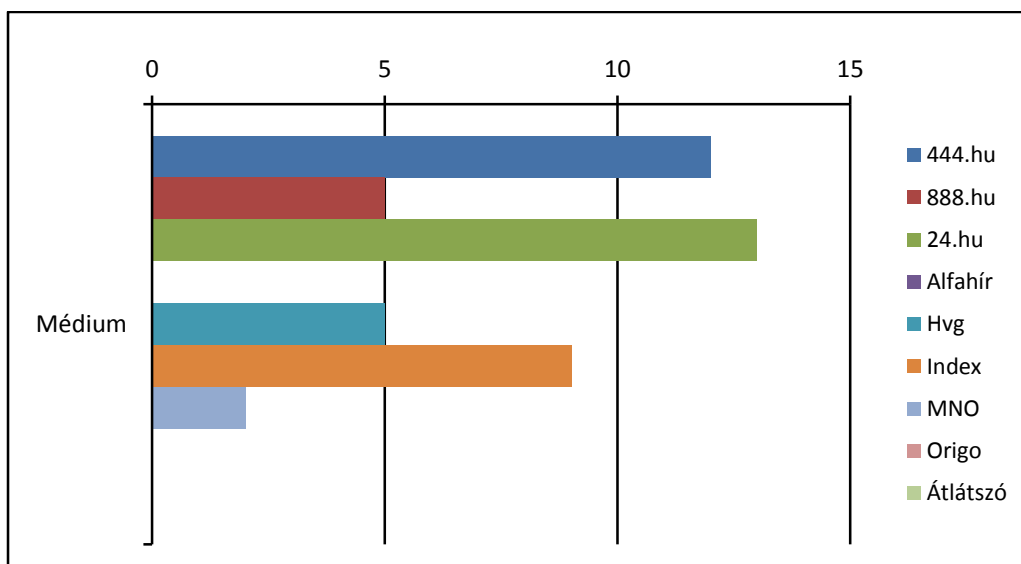

Az 54 esetből 51-szer hagyományos fotó szerepelt kísérő tartalomként, 3 esetben pedig mém/gif (24, Hvg, MNO).

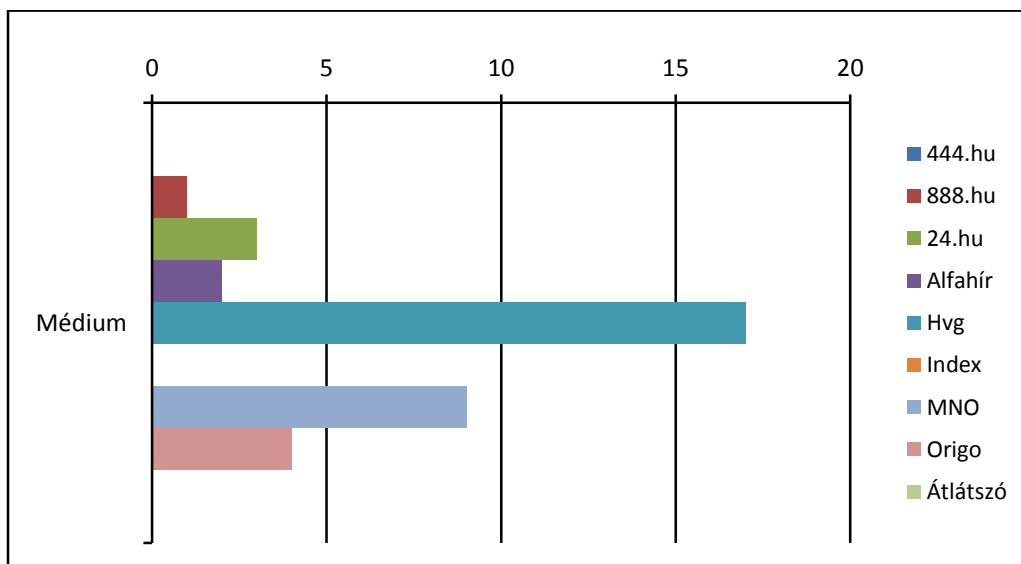
A szerző szerepeltetése

A cikkek 56 százalékában, azaz 46 esetben feltüntették a szerzőt, a maradék 36 cikk (44%) azonban szerző nélkül jelent meg.

Szerzővel megjelent cikkek:

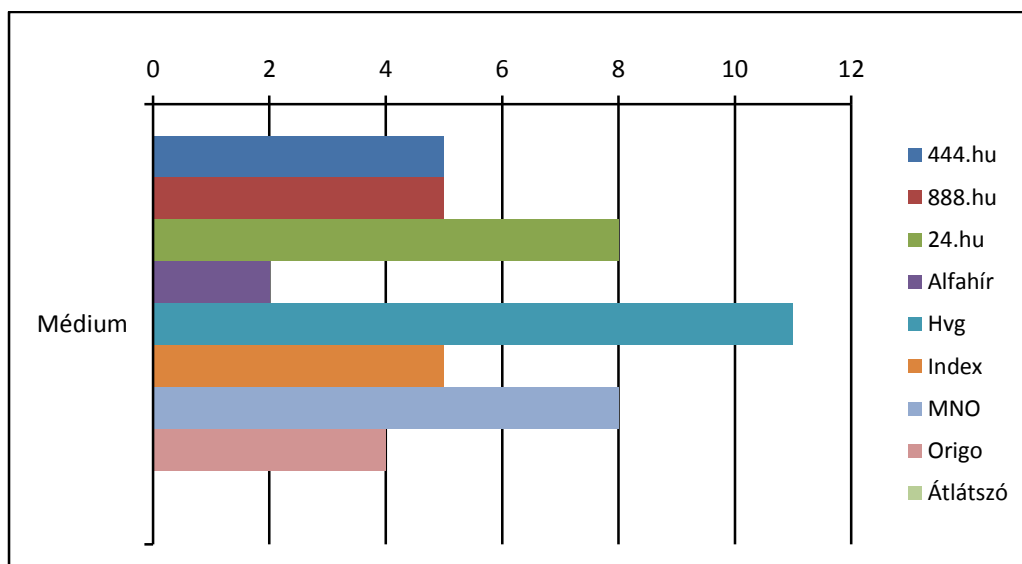
Szerző nélkül megjelent cikkek:

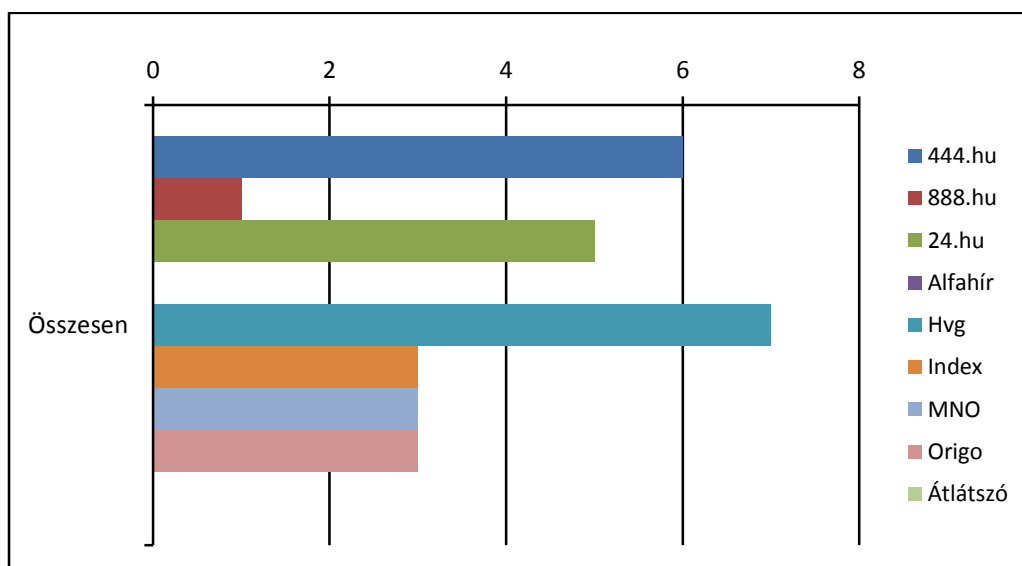
Hivatkozások, forrásmegjelölés

Az általunk vizsgált forrásokat (olvasói információ, hírügynökség, más médium) 48 cikkben jelölték meg.

A forrásmegjelölések megoszlása a médiumok tekintetében:

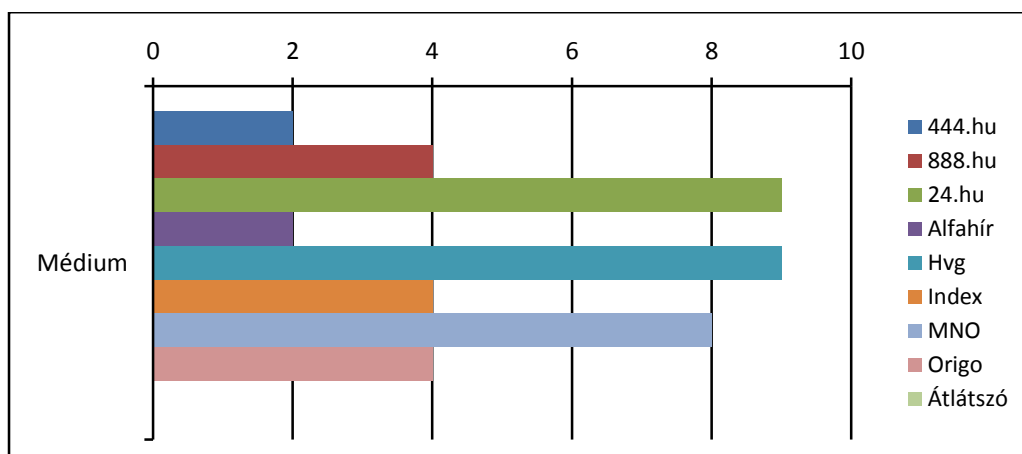
Más médiumokra hivatkozás esetei médiumonként:

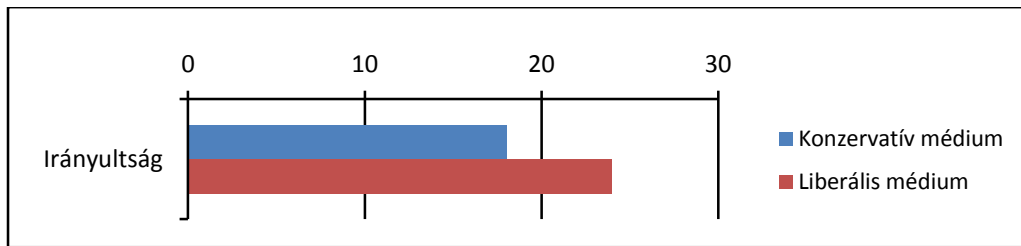
Más médiumokra hivatkozások részletesen:

	444.hu	888.hu	24.hu	Alfahír	Hvg	Index	MNO	Origo	Átlátszó
Elektronikus									
média	4	1	3	0	3	2	2	2	0
Kossuth Rádió	1	0	0	0	1	1	1	1	0
HírTV	1	1	0	0	0	0	0	0	0
M1	1	0	0	0	0	1	1	1	0
RTL Klub	1	0	0	0	1	0	0	0	0
TV2	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Egyéb	0	0	3	0	0	0	0	0	0
Nyomtatott									
sajtó	0	0	2	0	2	1	0	0	0
Figyelő	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Egyéb	0	0	2	0	2	0	0	0	0
Online sajtó									
Index	1	0	0	0	0	0	0	0	0
444	0	0	0	0	1	0	0	0	0
MagyarIdők.hu	1	0	0	0	0	0	1	1	0
Ripost	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	2	0	0	0	0

Hivatkozás hírügynökségre esetei médiumonként:

Hivatkozás hírügynökségeire esetei a médiumok irányultsága szerint:

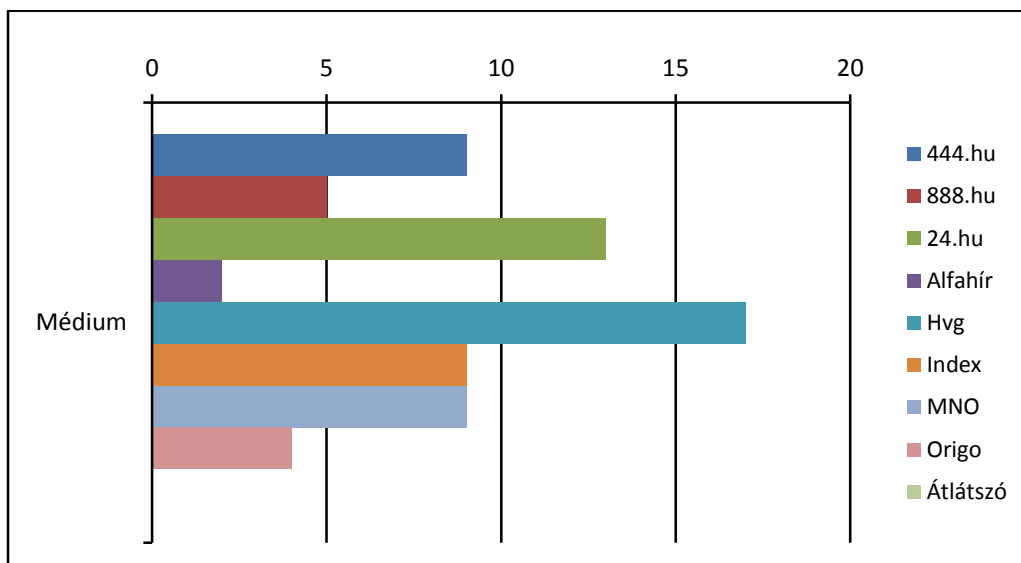

	Konzervatív médium	Liberális médium
Hivatkozás hírügynökségeire	18	24
Összes cikk arányában	78,3%	40,7%

Megszólalók

A megszólalók elemzése során különbséget teszünk a **hivatkozott** (más forrásból szerzett, esetleg nyilatkozatban, sajtótájékoztatón elhangzó, nem szó szerint idézett megszólalások), **idézett** (más forrásból szerzett, esetleg nyilatkozatban, sajtótájékoztatón elhangzó, szó szerint idézett megszólalások) és **interjúalany** (az újságíró saját kérdésére érkezett megszólalások) között.

Cikkek száma, melyekben szerepel megszólaló - médiumonként:

Az összes megszólaló és a megszólaltatás formái - médiumonként:

	444.hu	888.hu	24.hu	Alfahír	Hvg	Index	MNO	Origo	Átlátszó
Hivatkozott megszólaló	1	4	8	1	12	4	7	4	0
Idézett megszólaló	11	3	10	1	22	10	9	5	0
Interjúalany	0	0	0	0	6	1	0	0	0
Összes megszólalás	12	7	18	2	40	15	16	9	0

Cikkenkénti átlagos
megszólalók

(összes megszólaló/összes

cikk száma) 1 1,2 1,1 1 1,8 1,7 1,5 2,3 0

Az összes megszólaló és a megszólaltatás formái – a médiumok irányultsága szerint:

	Konzervatív médium	Liberális médium
Hivatkozott megszólaló	16	25
Idézett megszólaló	18	53
Interjúalany	0	7
Összes megszólalás	34	85
Cikkenkénti átlagos megszólalók (összes megszólaló/összes cikk száma)	1,48	1,44

A megszólalók elemzésekor típusok szerint is elkülönítjük őket. A civil törvény elfogadásának vizsgálatakor **érdekelt** félnek tekintjük azt, aki a törvény mellett foglal állást, **ellenérdekeltnek** pedig azt, aki ellenzi. Két további típus a **szakértő**, valamint a **nép gyermeke** (ilyen megszólalóra ebben a témában nem volt példa).

Az összes megszólaló típusok szerint – médiumonként, számszerűleg:

	444.hu	888.hu	24.hu	Alfahír	Hvg	Index	MNO	Origo	Átlátszó
Szakértő	0	0	3	0	1	0	1	0	0
Ellenérdekelt	7	5	10	0	32	9	10	3	0
A nép gyermeke	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Érdekelt	5	2	5	2	7	6	5	6	0
Összes megszólaló	12	7	18	2	40	15	16	9	0

Az összes megszólaló típusok szerint – médiumonként, összes megszólalóhoz viszonyított arányaiban:

	444.hu	888.hu	24.hu	Alfahír	Hvg	Index	MNO	Origo	Átlátszó
Szakértő	0	0	16,7%	0	2,5%	0	6,3%	0	0
Ellenérdekelt	58,3%	71,4%	55,5%	0	80%	60%	62,5%	33,3%	0
A nép gyermeke	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Érdekelt	41,7%	28,6%	27,8%	100%	17,5%	40%	31,2%	66,7%	0
Összes megszólaló	12	7	18	2	40	15	16	9	0

Az összes megszólaló típusok szerint – a médiumok irányultsága alapján, számszerűleg:

	Konzervatív médium	Liberális médium
Szakértő	1	4
Ellenérdekelt	18	58
A nép gyermeke	0	0
Érdekelt	15	23
Összes megszólaló	34	85